

Overzicht van stemmingen in de Tweede Kamer

afdeling **Directie Inhoud**

aan De leden van de vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

datum 3 juli 2025

Betreffende wetsvoorstel:

36.725 VIII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2025 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)

Eindstemming wetsvoorstel

Het wetsvoorstel is op 3 juli 2025 aangenomen door de Tweede Kamer.

Voor: GroenLinks-PvdA, NSC, VVD, BBB, JA21 en PVV.

Tegen: SP, PvdD, DENK, Volt, D66, ChristenUnie. SGP, CDA, FVD.

Aangenomen amendement

Begrotingsstaat artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid

9 → 10 → **11** (Kostic c.s.) over middelen voor het verminderen van apenproeven

In het Biomedical Primate Research Centre (BPRC) worden nog altijd zo'n 1.000 apen gehouden voor dierproeven. De Tweede Kamer wil al jaren van deze dierproeven af. In 2016 werd de motie van Van Dekken en Rudmer Heerema (Kamerstukken II 2015/16, 32 336, nr. 57) unaniem aangenomen waarmee de regering werd verzocht om het aantal proeven op niet-humane primaten zo snel mogelijk, en veilig, naar nul af te bouwen. Naar aanleiding hiervan kondigde oud-minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Van Engelshoven in 2018 aan om het aantal proeven met apen *als eerste stap* met 40% te reduceren.

In 2022 nam de Tweede Kamer, opnieuw unaniem, een motie aan waarmee de regering werd verzocht om onderzoek te laten doen naar de mogelijkheid om het aantal proeven op niet-humane primaten ook na de 40%-reductie verder te verlagen, zo snel mogelijk naar nul (Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII, nr. 113). Ter uitvoering van deze motie werd de Commissie-Bijker opgezet.

In 2024 nam de Kamer een motie aan waarmee de regering werd verzocht om zo snel mogelijk een jaarlijks toenemend deel van het onderzoeksbudget voor het BPRC te oormerken als geld dat bestemd is voor proefdiervrije onderzoeks- en testmethoden (Kamerstukken II 2023/24, 36410 VIII, nr. 96). Oud-minister Dijkgraaf liet weten dat hij ter uitvoering van deze motie, *als eerste stap*, het BPRC bereid heeft gevonden om in 2024 en 2025 het percentage van de subsidie dat zij besteden aan proefdiervrije onderzoeks- en testmethoden minimaal gelijk te houden op 17% (Kamerstukken II 2023/24, 32 336, nr. 152).

Eind 2024 gaf de huidige Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Bruins aan "geen aanleiding" te zien om een jaarlijks toenemend deel van het onderzoeksbudget te oormerken voor proefdiervrij onderzoek en het aantal apenproeven verder af te bouwen, hoewel de Kamer hier expliciet om had gevraagd (Kamerstukken II 2024/25, 31288, nr.

Amendementen zijn in volgorde van stemming - op artikelnummer - weergegeven: allereerst de aangenomen en/of overgenomen amendementen, vervolgens de verworpen of ingetrokken amendementen en tenslotte eventuele moties. Vervangen amendementen zijn d.m.v. een → aangegeven: bijv. 7 → 8 → **20**. Amendement nr. 7 is vervangen door amendement nr. 8, dat op zijn beurt vervangen is door amendement nr. 20. De vette notatie van het stuknummer geeft aan dat dit het definitieve amendement is. De stemmingslijsten worden gemaakt op basis van de ongecorrigeerde draad van de vergadering.

datum 3 juli 2025

blad 2

1157). Begin april '25 werden de resultaten van Commissie-Bijker gepubliceerd. De onderzoekers hebben vier scenario's geschetst en benadrukt dat ze "geen eigen voorkeur voor een van de beleidsscenario's" uitspreekt:

Scenario 1: afbouw van apenproeven naar nul.

Scenario 2: vermindering van apenproeven.

Scenario 3: behoud van het huidige niveau van apenproeven.

Scenario 4: mogelijke toename van apenproeven.

In tegenstelling tot de wens van de Tweede Kamer liet de Minister van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap weten te kiezen voor scenario 3 en het BPRC de ruimte te geven om door te gaan met het huidige niveau van apenproeven (RTL Nieuws, 9 april 2025, "Minister wil doorgaan met dierproeven op apen, Kamer 'zwaar teleurgesteld"). Middels dit amendement stellen de indieners voor om te kiezen voor scenario 2 en alsnog uitvoering gegeven aan de wens van de Tweede Kamer om het aantal proeven op apen zo snel mogelijk, en veilig, af te bouwen. Op dit moment gaat er jaarlijks € 12,5 miljoen aan subsidie naar het BPRC, waarvan zo'n € 2,2 miljoen wordt besteed aan alternatieven voor dierproeven. De totale hoogte van de subsidie aan het BPRC blijft met dit amendement behouden. Wel wordt een jaarlijks toenemend deel geormerkt voor proefdiervrije onderzoeks- en testmethoden en de ontwikkeling van alternatieven voor dierproeven. Deze oormerking is budgetneutraal vormgegeven. In 2025 wordt € 2,5 miljoen geormerkt voor alternatieven, in 2026 € 4,5 miljoen, in 2027 € 6,5 miljoen, in 2028 € 8,6 miljoen, in 2029 € 10,5 miljoen en in 2030 € 12,5 miljoen. Indieners beogen derhalve meerjarige verwerking van dit amendement. Hiermee wordt een enorme impuls gegeven aan innovatief proefdiervrij onderzoek en een toonaangevend en toekomstbestendig BPRC. Proefdieronderzoek met apen wordt hiermee niet volledig beëindigd; het onderzoek dat nodig is voor de bestrijding van levensbedreigende ziekten en uitbraken van infectieziekten die de volksgezondheid bedreigen bij het BPRC kunnen tot 2030 met het niet-geormerkte belastinggeld worden gefinancierd. Ná 2030 kan het BPRC dit onderzoek, indien het dan nog steeds noodzakelijk is om hiervoor apen te gebruiken, nog steeds blijven uitvoeren, maar dan met alternatieve financiering (financiering vanuit opdrachtgevers of een alternatieve subsidieregeling). Dit sluit aan bij wens van de Tweede Kamer, zoals verwoord in de unaniem aangenomen moties Kamerstukken II 2015/16, 32 336, nr. 57 en Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII, nr. 113.

Aangenomen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK, Volt, JA21 en PVV.

Verworpen amendementen

Diverse artikelen

6 → 12 → **18** (Stultiens c.s.) over middelen voor het terugdraaien van bezuinigingen

Het kabinet is voornemens om € 1,6 miljard per jaar te gaan bezuinigen op de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (zie hieronder de volledige tabel uit de feitelijke vragen & antwoorden vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap). Hierdoor komen vele banen op de tocht te staan, neemt de kansongelijkheid toe en dreigt een generatie aan wetenschappelijk talent weg te vallen. Dit amendement maakt deze bezuinigingen daarom volledig ongedaan. Indieners zijn van mening, net als vele experts, planbureaus en bedrijven dat bezuinigen op onderwijs, onderzoek en innovatie zeer onverstandig is en op de lange termijn meer geld kost dan het oplevert. Het gaat in 2025 om een bedrag van € 708 miljoen en het loopt op tot € 1,6 miljard structureel.

datum 3 juli 2025

blad 3

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Struc
HLA 22. Afschaffen maatschappelijke diensttijd	-74.735	-44.902	-67.363	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
HLA 23. Afschaffen brede brugklas en beperken S&O	-55.000	-170.000	-170.000	-170.000	-170.000	-170.000	-170.000
HLA 24. Alternatieve invulling bijstelling sectorplannen hoger onderwijs en wetenschap	-134.734	-134.734	-134.734	-134.734	-134.734	-161.330	-175.000
HLA 26. Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid	-20.296	-39.884	-58.310	-78.040	-86.164	-86.164	-86.164
HLA 29. SPUK naar GF en PF met 10% budgetkorting	0	-81.261	-81.201	-81.201	-81.201	-81.201	-81.201
HLA 34. Gerichte keuzes minder ontwikkelingssamenwerking	0	-8.511	-8.511	-8.511	-8.510	-7.188	-7.188
HLA 35. Verlaging non-ODA-middelen	-731	-718	-844	-956	-3.214	-3.506	-3.506
HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksoverheid	-71.830	-131.838	-220.601	-277.994	-322.937	-311.027	-311.027
HLA 41. Verminderen internationale studenten (via bestuurlijk akkoord)	0	-17.000	-68.000	-121.000	-158.000	-156.000	-170.000
HLA 42. Hervorming Nederlandse Publieke Omroep NPO	0	0	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
HLA 43. Afschaffen OV-vergoeding buitenland studerende	0	-4.000	-8.000	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
HLA 69. Fonds Onderzoek Wetenschap	-106.929	-106.929	-106.929	-107.054	-132.054	-132.054	0
Ten behoeve van 4x 25 miljoen fonds onderzoek en wetenschap	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	0	0	0
Verlagen rijksmidijsdrage landelijke publieke omroep	0	0	-50.000	50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Korting apparaatskosten rijksoverheid	-22.302	-22.302	-22.302	-22.302	-22.302	-22.302	-22.302
Rijksbrede halvering prijsbijstelling	-191.837	-178.364	-196.527	-173.511	-172.342	-171.590	-171.590
Opheffen onderwijskansenregeling	0	0	-90.000	-177.000	-177.000	-177.000	-177.000
Loonbijstelling externe inhuur	-4.615	-4.532	-4.534	-4.269	-3.723	-4.010	-4.010
Totale bezuinigingen HLA incl. amendementen en VJN	-708.009	-969.975	-1.412.856	-1.615.572	-1.706.181	-1.717.372	-1.612.988

De dekking van dit amendement sluit aan bij de genoemde voorstellen uit de moties van Jetten, Timmermans, Bontenbal, Dijk, Ouwehand, Dassen, Van Baarle, Bikker ingediend bij de Algemene Politieke Beschouwingen 2024 (Kamerstukken II 2024/25, 36600, nrs. 12 en 13). Hierbij is goed gekeken naar de doorgerekende verkiezingsprogramma's van partijen van links tot rechts.

De meeste dekkingsmaatregelen moeten worden meegenomen in het Belastingplan 2026 en kunnen dus pas ingaan per 1 januari 2026. De overdekking voor de periode 2026-2028 kan middels kasschuiven worden ingezet voor de onderdekking in 2025. Structureel sluit de budgettaire dekking ruimschoots, waardoor dit amendement geen nadelige gevolgen heeft voor toekomstige overheidsfinanciën.

De indieners hebben ervoor gekozen om extra uitgaven te financieren door lasten te verhogen. Soms wordt onterecht gedacht dat dit niet mogelijk zou zijn, maar economisch en boekhoudkundig gezien is dit goed uitlegbaar. Dat blijkt ook uit het feit dat het kabinet er zelf voor gekozen heeft om een lastenverlichting te betalen door een bezuiniging (verlagen energiebelasting door een bezuiniging op het Klimaatfonds). Een ander recent voorbeeld dat op steun kon rekenen van een Kamermeerderheid en van het kabinet is het amendement Bontenbal c.s. (Kamerstukken II 2024/25, 36600-VIII, nr. 141) waarbij extra onderwijsuitgaven (deels) werden betaald uit een lastenverhoging.

datum 3 juli 2025

blad 4

Budgettaire dekking:	Bedrag per jaar:
Tegengaan constructies om winstbelasting te ontwijken (verliesverrekening, kosten deelnemingen, afschaffen carry back, carry forward naar 6 jaar)	€ 1,0 miljard
Invoeren digitale dienstenbelasting, 5% over bruto-opbrengst.	€ 0,5 miljard
Afschaffen vrijstellingen voor mineralogische en metallurgische procedés (fossiele subsidies)	€ 0,2 miljard
Totaal:	€ 1,7 miljard

Verworpen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK, Volt, D66, ChristenUnie en FVD.

Diverse artikelen

7 (Rooderkerk c.s.) over middelen voor het terugdraaien van de extra bezuinigingen

Indieners stellen vast dat er toch besloten is tot extra onderwijsbezuinigingen bij de Voorjaarsnota, ondanks aangenomen amendementen van constructieve oppositiepartijen om bezuinigingen op onderwijs niet door te zetten. Indieners zijn van mening dat de extra bezuinigingen op onderwijs zeer onwenselijk zijn, zeker nu de lees- en rekenvaardigheid van kinderen onder druk staat en internationale spanningen toenemen. Juist in deze tijd is het noodzakelijk om te investeren in het onderwijs: voor het talent noodzakelijk voor een concurrerende kenniseconomie, voor de vakmensen in de bouw, de zorg en de techniek. Daarom stellen indieners dit amendement voor.

Bij de Voorjaarsnota is besloten, zonder fatsoenlijke onderbouwing, een aantal extra bezuinigingen door te voeren. Zo hebben de fractievoorzitters van de fracties VVD, PVV, NSC en BBB besloten tot een bezuiniging op de onderwijskansenregeling. Deze regeling bestaat om met name vmbo-scholieren meer ondersteuning te bieden op de middelbare school, zoals extra bijles, kleinere klassen en persoonlijke begeleiding. Uit beantwoording van de regering blijkt dat deze bezuiniging kan resulteren in grootschalige ontslagrondes, met wel 1600 fulltime lerarenbanen minder in het voortgezet onderwijs. Het aantal schoolverlaters neemt hierdoor toe, jongeren vallen uit of blijven op latere leeftijd werkloos. Ook hebben de fractievoorzitters besloten om € 48 miljoen structureel te bezuinigen op de aanpak van basisvaardigheden, wat indieners zeer onwenselijk vinden gezien de dalende taalvaardigheid van Nederlandse scholieren. Bovendien is besloten om opnieuw structureel te bezuinigen op de bekostiging van het vervolgonderwijs, met een extra bezuiniging op de bekostiging van het mbo (€ 21 miljoen structureel) en op het hbo en wo (€ 59 miljoen structureel), en een bezuiniging op het praktijkleren van € 20 miljoen, waar recentelijk juist € 12 miljoen in geïnvesteerd is. Tot slot kiest de regering ervoor om lonen en prijzen niet te corrigeren voor de inflatie. Met dit amendement beogen indieners de volgende totaalsom aan bezuinigingen terug te draaien:

Bedragen (x € 1.000) in euro's mln.

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Opheffen onderwijskansenregeling	0	0	-90.000	-177.000	-177.000	-177.000
Basisvaardigheden funderend onderwijs	0	0	-9.225	-21.483	-48.102	-48.102
Verlagen ho-bekostiging	-2.297	-23.800	-33.469	-41.376	-41.834	-58.863
Verlagen mbo-bekostiging	0	-8.543	-11.280	-14.815	-14.297	-21.461
Praktijkleren	0	0	0	0	0	-20.010
Inzet loon- en prijsbijstelling	-69.700	-47.177	-47.114	-55.143	-20.790	-51.609
Overige ombuigingen	-8.195	-23.527	-36.975	-24.124	-28.246	-30.444
Totaal	-80.192	-103.047	-228.063	-333.941	-330.269	-407.486

De indieners dekken het amendement door de AOW-leeftijd met maximaal drie jaar te flexibiliseren. Hierdoor kunnen mensen ervoor kiezen om na hun AOW-leeftijd door te werken en hun AOW-uitkering uit te stellen. Wie later AOW opneemt, ontvangt een hogere uitkering. Deze maatregel levert naar schatting ongeveer € 200 miljoen op. Daarnaast

datum 3 juli 2025

blad 5

verhogen indieners de boetes op kartelvorming om zo verboden prijsverhogende afspraken beter te bestrijden, dit levert jaarlijks circa € 200 miljoen op en leidt tot lagere prijzen voor consumenten.

Verworpen. Voor: Volt, D66, ChristenUnie, SGP, CDA, JA21 en FVD.

Diverse artikelen

8 (Rooderkerk en Paternotte) over middelen voor het terugdraaien van de bezuinigingen

De indieners willen de historische bezuinigingen op het onderwijs van dit kabinet terugdraaien. De bezuinigingen op de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap hebben grote impact op ons onderwijs, op wetenschap en innovatie. Dit heeft vergaande gevolgen voor de kanselijkheid van kinderen in Nederland, de kwaliteit van het Nederlandse onderwijssysteem, maar ook wordt de economie van Nederland hierdoor geraakt en wordt er gesneden in het verdienvermogen van Nederland. Daarom doen de indieners voorstellen om met dit amendement de bezuinigingen in 2025 uit de begroting te halen en wordt er structurele verwerking beoogd. Het gaat om het terugdraaien van de bezuinigingen op maatschappelijke diensttijd, de bezuiniging op de brede brugklas en het beperken van het programma School & Omgeving en de bezuiniging op de starters- en stimuleringsbeurzen. Ook willen de indieners niet dat er onnodig hard bezuinigd wordt op de kennis bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap en draaien indieners de bezuinigingen daarop terug. Ook willen de indieners een streep door bezuinigingen op het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap en deze juist voor € 150 miljoen structureel maken ten behoeve van de innovatiekracht en het verdienvermogen van Nederland. De indieners willen bovendien de bezuinigingen op subsidies terugdraaien, waarmee de meest kwetsbare kinderen geholpen worden zoals thuiszitters en hoogbegaafde leerlingen. Ook willen de indieners de bezuinigingen in latere jaren, zoals de bezuinigingen op de publieke omroep en op de specifieke uitkeringen aan gemeenten schrappen. Gemeenten financieren hiermee bijvoorbeeld de voorschool, waar kinderen nog vóór de basisschool taalachterstanden wegwerken.

(bedragen x € 1 mln.)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Struc
Totaal	-703.394	-965.443	-1.318.322	-1.434.303	-1.525.458	-1.536.362	-1.581.978

De indieners dekken dit door het eigen risico minder te verlagen dan voorgenomen is in het hoofdlijnenakkoord. De indieners halen € 1,6 miljard uit deze maatregel en zetten het in als dekking voor dit amendement. Structureel is er sprake van overdekking, dit geld halen de indieners naar voren om het gat in de eerste jaren te dekken.

Verworpen. Voor: Volt, D66, ChristenUnie en FVD.

Begrotingsstaat artikel 07 Wetenschappelijk onderwijs

Begrotingsstaat artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid

13 → 19 (Dassen) over middelen voor het terugdraaien van de bezuinigingen op het Fonds Onderzoek en Wetenschap

Dit amendement draait de voorgestelde bezuinigingen op het Fonds Onderzoek en Wetenschap terug. In het hoofdlijnenakkoord werd afgesproken dat er € 150 miljoen structureel werd bezuinigd op het Fonds Onderzoek en Wetenschap. Op de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zal vanaf 2025 tot en met 2031 € 132 miljoen op worden bezuinigd, indiener wil middels dit amendement de gehele bezuiniging terugdraaien. Het amendement beoogt derhalve een meerjarige verwerking tot en met 2031.

Juist nu in een tijd waarin economische groei onder druk staat en mondiale concurrentie toeneemt, is investeren in onderzoek en wetenschap essentieel. Innovatie is de motor van toekomstige economische groei, maakt onze economie concurrerder en versterkt de positie van Nederland in een snel veranderende wereld. Door het Fonds Onderwijs en Wetenschap op peil te houden, blijft er ruimte voor fundamenteel en toegepast onderzoek,

datum 3 juli 2025

blad 6

talentontwikkeling en samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven. Dit is geen kostenpost, maar een noodzakelijke investering in het verdienvermogen van morgen. De dekking voor dit amendement wordt gevonden in het actualiseren van de rekenforfaits in de schenk- en erfbelasting. Deze forfeits zijn sinds 1979 niet aangepast en sluiten niet meer aan bij de economische realiteit. Zo wordt uitgegaan van een fictief rendement van 6% en van een levensverwachting die inmiddels aanzienlijk is gestegen. Onderzoek van Deloitte, dat hiernaar onder andere in opdracht van het Ministerie van Financiën is verricht, beveelt aan deze rekenregels te actualiseren. Dit kan volgens het onderzoek tussen de € 172 miljoen en € 211 miljoen structureel opleveren. Indiener verzoekt de regering de onderliggende regelgeving aan te passen voor de benodigde dekking. Door deze forfeits te actualiseren, wordt op rechtvaardige wijze de belastinggrondslag verbreed. Indiener acht het redelijk dat vermogens die van de ene naar de andere generatie worden overgedragen, een eerlijker bijdrage leveren aan investeringen in de toekomst van die nieuwe generatie: in kennis, innovatie en vooruitgang.

Verworpen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, PvdD, Volt, D66 en ChristenUnie.